

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקפד

ערב שבת-קודש
פרשת נצבים
כ"ו באלול ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ו באלול ה'תשס"ה – ד' בתשרי ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ו באלול	הלי תפילין ומוזווה וסי"ת. פרק ה-ז.	הלי כלים. פרק כא.	מ"ע טו. יח.
ש"ק	כ"ז באלול	פרק ח-י.	פרק כב.	מ"ע יז.
א'	כ"ח באלול	הלי ציצית... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק כג.	מ"ע יד.
ב'	כ"ט באלול	הלי ברכות... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק כד.	מ"ע יט.
ג'	א' בתשרי	הלי ברכות. פרק ד-ו.	פרק כה.	מ"ע יט.
ד'	ב' בתשרי	פרק ז-ט.	פרק כו.	מ"ע יט.
ה'	ג' בתשרי	פרק י-יא. הלי מילה... בפרקים אלו. פרק א.	פרק כז.	מ"ע יט. רטו.
ו'	ד' בתשרי	פרק ב-ג. סדר תפלות כל השנה. נהגו העם... ימלוך עלינו וכו'.	פרק כח.	מ"ע רטו. ספר משנה תורה סוף ספר אהבה: סדר תפלות כל השנה. נהגו העם... ימלוך עלינו וכו'.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש סוף	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 72 לפני הזריחה	ד' 120 לפני הזריחה							
ו', כ"ו באלול	5.22	4.34	5.43	6.38	9.30	12.30	1.00	6.26.7	6.51
ש"ק, כ"ז באלול	5.23	4.35	5.44	6.39	9.30	12.30	1.00	6.25.5	6.50
א', כ"ח באלול	5.23	4.36	5.45	6.40	9.31	12.30	1.00	6.24.2	6.49
ב', כ"ט באלול	5.24	4.37	5.45	6.40	9.31	12.29	12.59	6.23.0	6.47
ג', א' בתשרי	5.25	4.37	5.46	6.41	9.31	12.29	12.59	6.21.7	6.46
ד', ב' בתשרי	5.25	4.38	5.47	6.42	9.31	12.29	12.59	6.20.4	6.45
ה', ג' בתשרי	5.26	4.39	5.47	6.42	9.31	12.29	12.59	6.19.2	6.44
ו', ד' בתשרי	5.27	4.40	5.48	6.43	9.31	12.28	12.58	6.17.9	6.42

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת וחג

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
5.50	7.01	6.05	7.03	5.56	7.02	6.08	7.03	5.50	7.03
5.46	6.01	5.52	6.01	5.52	6.04	5.52	6.04	5.52	6.04
6.57	6.56	6.59	6.58	6.58	6.57	6.59	6.58	6.57	6.58
5.41	6.52	5.56	6.54	5.47	6.53	5.59	6.54	5.41	6.54

(* בליל ב' דראש השנה - להדליק לאחר הזמן הנקוב ומאש הדלוקה לפני החג.)

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

המלכת ה' על בחינת "ישראל" ובחינת "הארץ" שבכל אחד ואחד

ראש-השנה שבכל שנה מזכיר לנו את ראש-השנה הראשון
לבריאה, שבו המליך אדם הראשון את הקב"ה למלך על כל
הבריאה כולה □ זוהי אפוא השליחות המזמלת על כל אחד ואחת
— אנשים ונשים ובהדגשה מיוחדת גם, מן — לחדש ולחזק את
ההכרה של העולם במלכות הקב"ה □ מכתב כללי לראש-השנה
מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

— תרגום מאידיש —

ב"ה. ג' סליחות, יום שהוכפל בו כי טוב, ה'תשמ"ו
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב מיום ח"י אלול, ובעמדנו עתה קרובים יותר לראש-השנה, בעיצומם של ימי
הסליחות, וביום השלישי שהוכפל בו כי טוב, אשר כל זה מדגיש עוד יותר את הציווי "להעלות
בקודש" — ראוי להתעמק יותר בנקודות שנידונו במכתב הקודם*, וכן בנקודות שידונו כאן להלן
ובהקשר אליהן, זאת לאחר ההקדמה הבאה:

במכתב הקודם התעכבנו על כך שראש-השנה הוא "זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון"
(שראש-השנה הוא היום שבו החל העולם להתקיים, והיום שבו מזכירים את היום הראשון למעשה

ג' סליחות: ראה רשימה למאמר ג' סליחות ה'תרכ"ה-ה'תש"ה (נדפסה בסה"מ ה'תש"ה עמ' 225-226).
וראה לקו"ש ח"ד עמ' 348.

יום שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א.ז. וראה לקו"ש חכ"ד עמ' 632 הערה ד"ה יום שלישי
שהוכפל בו כי טוב.

ימי הסליחות: ראה לקו"ש שם עמ' 616 הערות ד"ה "ימי הסליחות" הא' והב'. ובאזה"ת ניצבים עמ'
א'קצו: והם ("ג' מדה"ד) מאירים בימי הסליחות שאז הוא זמן ועת רצון למעלה. וראה לקו"ש חכ"ט
עמ' 521 הערה ד"ה אין די לעצטע טעג פאר ר"ה.

הציווי להעלות בקודש: ברכות כח.א. וש"נ. ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג.

זה היום תחילת מעשיך: תפילת מוסף דר"ה, מר"ה כז.א.

□ נדפס בגיליון הקודם. המו"ל.

דבר מלכות

בראשית), ולפיכך ראש-השנה הוא היום של "הכתרת המלך" – בורא העולם, בהתאם לצייווי ובקשת הקב"ה אל בני ישראל: "שתמליכוני עליכם", "כמלך ישראל וגואלו" וכ"מלך על כל הארץ".

ודבר זה בא לידי ביטוי מיד בראש-השנה הראשון, היום שבו נברא אדם הראשון, שעמד מיד והכניס את כל הבריאה יחד אתו אל תחת מרות ושלטון הקב"ה, באמצעות הקריאה "בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו", בכך הוכר בורא העולם בפועל על-ידי כָּל הבריאה כמלך שלה.

– מזכיר לנו, איפוא, ראש-השנה, מדי שנה, שזו היא השליחות, והמצווה של כל היהודים בכל הזמנים והמקומות בהם הם נמצאים: לחדש ולחזק את ה"נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו", וכן להשפיע – על-ידי כך שמהווים דוגמא חיה וכן על-ידי דיבור לכבי ורציני – על כל הסביבה בכיוון האמור, עד אשר – כפי שאנו אומרים בראש-השנה בבקשותינו אל הקב"ה "ויידע כל פעול כי אתה פעלתו" כו', שכל נברא, כל חי וכל אדם יידעו ויבינו ויאמרו-יסבירו: "ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה".

* * *

זו שליחות ומצווה על כָּל היהודים, אנשים, נשים וטף, כולל ילדים שלפני גיל המצוות. יתר על כן: תכופות אנו רואים אפילו בחיים היום-יומיים, כי מעשה, דיבור, או הנהגה של ילד, הנעשים כרגיל בתמימות טבעית של ילד, עושים רושם רב ומשפיעים על מבוגרים, ואף – על הנהגתם.

יתר על כן, כפי שהתורה, תורת חיים, מסבירה, יש למעשי הקטנים והקטנות תוקף בהלכה, וממילא גם בהליכות עולם, במציאות המוחשית של ענייני העולם.

והרי ידוע מאמר חכמינו ז"ל "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל (– לימוד התורה) תינוקות של בית רבן".

האמור קשור גם עם ראש-השנה, יום הדין (גם) של מדינות ושל אנשים בפרט. כמוזכר במכתב

שתמליכוני עליכם: ר"ה טז, א. לד, ב.

מלך ישראל וגואלו: תפילת מוסף דר"ה (ברכת מלכות), מישעי' מד, ו.

מלך על כל הארץ: נוסח תפילת העמידה דר"ה (חתימת ברכת "אלוקינו כו' מלך כו"). וכן בקידוש ובברכת ההפטרה.

באמצעות הקריאה: פדר"א פ"א. זהר ח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקו"ז תנ"ו (צ, ב).

בואו... עושנו: תהילים צה, ו.

דיבור לבני: כי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב – ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א. תמימות: ראה רמב"ן עה"פ (שופטים יח, ג) תמים תהי'. לקו"ת נצבים מה, ג.

למעשי הקטנים... תוקף בהלכה: חולין יב, ב ואילך. רמב"ם הל' תומאת אוכלין פי"ד ה"ב. הל' כלים רפ"ב.

הלכה... הליכות עולם: חבוקק ג, ו. וראה מגילה כח, סע"ב. מסכת נדה בסופה. וראה לקו"ש ח"כ עמ' 375.

מאמר חכמינו ז"ל: שבת קיט, ב.

העולם מתקיים: ובהקדמת הוזהר בתחלתה (הועתק בהערה הקודמת): עלמא אשתזיב. ולהעיר ממחז"ל עה"פ (תולדות כז, כב) הקול קול יעקב כו' בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו (כ"ד פס"ה, כ. וראה זח"א קעא, א).

תינוקות... רבן: בס' מאמרי רשב"י לזח"א הקדמה בתחלתה: הנצנים נראו בארץ (שה"ש ב, יב) כו' אימתי ביום השלישי כו' קל ינוקי דלעאן באורייתא ובגין אינון כו' עלמא אשתזיב כו', קיום העולם הוא התורה ומה גם לימוד התינוקות הבל שאין בו חטא כו' עיי"ש. ועד"ו במא"א אות ת סעי' לו.

ראש-השנה, יום הדין... ש"ש מדינות וש"ש אנשים: וכמו שאומרים בתפלת מוסף דר"ה (מירושלמי

דבר מלכות

הקודם, שכן בהתאם להרגשה (של הרמב"ם) שהאדם צריך תמיד לראות את עצמו, ואת העולם כולו, כשקול (מחצה על מחצה), ותוספת של דבר טוב אחד מכריעה לכף זכות – מתייחס הדבר גם לילד.

עניין זה יש לו קשר גם עם מנהג ישראל תורה לעשות מאמצים גדולים ביותר, שכל ילד יהיה בימי ראש-השנה משך זמן מסויים בבית-הכנסת וישתתף, בהתאם לגילו, בתפילות וברכות, ישמע תקיעת שופר, יענה "אמן" ו"אמן, יהא שמיא רבא", והילדים עושים זאת בשמחה, בתמימות ובהתלהבות, עד שהדבר משפיע גם על מבוגרים בתוספת בדרגתם בעבודת ה' בקבלת עול, באהבה וביראה, עד שזה יבוא לידי פועל באופן מושלם יותר של "תמליכוני עליכם" ו"מלך על כל הארץ" –

ופעמים באה ההכרעה הסופית הנ"ל על-ידי מעשה זה.

* * *

צויין פעמים רבות שכל המתרחש ב"עולם גדול" – משתקף ב"עולם קטן" – זה האדם".
– וכן גם בעניין של "שתמליכוני עליכם", שיש בו שתי נקודות – "מלך ישראל" ו"מלך על כל הארץ" – הרי הן מצויות גם בעבודתו הרוחנית של כל יהודי בפרט:
– בחלק העבודה היום-יומית של "ישראל שבישראל" ובחלק העבודה היום-יומית של "ישראל – בכל הארץ".

במלים פשוטות: בחלק החיים שהוא כולו קודש – לימוד התורה, עבודת התפילה וקיום המצוות של מלך ישראל – וגם בחלק החיים הנקרא "חול", באכילה, שתייה, שינה וכו', אשר לפי ההוראות ונתינת הכוח של התורה הרי גם אלה המכונים "ענייני חול" הם בכלל הציווי: "בכף דרכיך דעהו", ציווי ונתינת כוח לקיים זאת על כל יהודי, כולל גם ילדים, תחילה כחובת החינוך ומאוחר יותר במלוא המידה, ועוד יותר כאשר למבוגרים שהם לעת עתה בגדר "מתחילים" ("ילדים") – בגלל סיבות משונות – בלימוד התורה וקיום מצוותיה בשלימות.

* * *

ידוע הכלל של "כל הגבוה ביותר – יורד למטה (וחש את הנמצא למטה) ביותר". וכפי הדוגמא המובאת: דווקא החכם המושלם היודע את השלימות האמיתית של החכמה – יש לו תחושת

ר"ה פ"ג ה"ג בתחילתה. ויק"ר פכ"ט א. ועוד): ועל המדינות בו יאמר כו', ובריות בו יפקדו כו'.
הרגשה (ש"פ הרמב"ם): הל' תשובה פ"ג ה"ד, מקידושין מ, סע"א ואילך.
מנהג ישראל תורה היא: ראה תוד"ה נפסל (מנחות, כ.ב). ושם: מנהג אבותינו תורה היא. ועד"ו במהרי"ל הובא ברמ"א שו"ע יו"ד סע"ו ס"ד. וכמנהגים ישנים מדורא עמ' 153: והמנהג תורה היא. וראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א.
יענה אמן ואמן יהא שמ"י רבא: להעיר, אשר הבעש"ט קודם שנתגלה היה עוזר – באהעלפער – למלמד תשב"ד ואומר עמהם אמן, אמן יהש"ר וכו' (ספר השיחות ה'תש"א עמ' 156. ובכ"מ).
עו"ם קטן זה האדם: תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט קרוב לתחלתו (ק.ב, קא.א). וראה אדר"ג ספ"א. זח"א קלד, ב. סה"מ תרכ"ו עמ' קכו.
כאכילה, שתייה שינה וכו': ראה רמב"ם הל' דעות רפ"ה. וראה לקו"ש ח"ט עמ' 594. חכ"ד עמ' 622-632. ועוד.

ההוראות ונתינת-כוח: דאינו מבקש לפי כוחו אלא לפי כוחו – במדרב"ר פי"ב, ג.
בכף דרכיך דעהו: משלי ג, ו (וראה ברכות סג,א). רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב. וראה או"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) עה, ב ד"ה עוד נראה (כהוצאת קה"ת תש"מ ואילך – סרני"ב).

ידוע הכ"ף ש"פ כ"ף הגבוה: לקו"ת אמור לר, ג. לט, ג. ועוד. שערי-אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פי"ב. שם פל"ב ואילך.

דבר מלכות

הרגש עמוקה ביותר עם זה שאין לו כל מושג בחכמה, והוא "יורד" כדי לעשות את הכל כדי לסייע לו להיות חכם.

דומה לזה, כפי שהוזכר לעיל: שלימותו של האדם הראשון בחיר כל הבריאה – קשורה ותלויה בכך שהוא משפיע גם על הדומם הנחות ביותר שיהיה במצב של "נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו".

ובנקודה של מכתבנו: כאשר תינוק של בית רבן מגיע לבית-הכנסת בערב ראש-השנה, לפנות ערב, ושר יחד עם הציבור "מזמור לדוד" ו"לכה דודי" וכו', מגיע הבל פיו אל הקב"ה ומביא לידי כך שהקב"ה מקבל את ההכתרה ונעשה – בפועל ובגלוי: מלך ישראל ומלך על כל הארץ.

* * *

הקב"ה אומר "כי נער ישראל ואוהבהו", יש להקב"ה חיבה מיוחדת לבני ישראל בגלל התמימות הפנימית של כל יהודי וכל היהודים, הנובעת מן הצייווי האלוקי וההבטחה: "תמים תהיה עם ה' אלוקיך". תמימות זו מעוררת ומגלה אהבה עמוקה יותר ואהבה גלויה של היהודים אל הקב"ה (אשר "תמים פעלו") ושל הקב"ה ליהודים ושל יהודים ליהודים, ושל יהודים ל"תורת ה' תמימה", וכאשר העניין של "שתמליכוני עליכם" (כפי שהוסבר לעיל ובמכתב הקודם) מתבצע בפועל ובאופן גלוי במחשבה ובדיבור ובמעשה, מחיש הדבר את הגשמת הבקשה הפנימית ביום הסגולה של הכתרת המלך "מלוך על העולם כולו בכבודך", עד לאופן של "ויידע כל פעול כי אתה פעלתו" כו' –

– בגאולה האמיתית והשלימה ממש, כשיקויים היעוד "לשכון כבוד בארצנו", גאולה (גם) בשביל ושל כל העולם, כאשר העולם כולו יכיר כי הבורא הוא מלך על כל הארץ.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור
ולכתיבה ולחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד

(חתימת יד קדשו)

תינוק של בית רבן... מביא לידי כך: מעלת תפילתם – ראה אסת"ר פ"ט, ד.
בערב ראש-השנה, לפנות ערב... "מזמור לדוד" "לכה דודי": כי בשנה זו [תשמ"ז] חל יום א' דר"ה בשבת. ועד"ז כשחל ר"ה בימי השבוע בראשית התפילות אז.
הקב"ה אומר: הושע יא,א. וראה ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (נרפס בהמשך תרס"ו) (הוצאת קה"ת) עמ' תקנו ואילך). וראה גם אוה"ת בשלח עמ' שפכ"שפג.
הצייווי האלוקי... תמים תהי עם ה' אלוקיך: שופטים יח,ג. וראה פרש"י עה"פ: התהלך עמו בתמימות כו' ואז תהיה עמו ולחלקו. וברמב"ן עה"פ: וזו מצוות עשה (וראה גם פירושו עה"פ לך-לך יז,א). וראה אוה"ת עה"פ (שופטים עמ' תתמא ואילך).
הצייווי... וההבטחה: דצייוויים שבתורה הם (גם) לשון עתיד והבטחה (ראה תו"א ס"פ תשא; אוה"ת להה"מ הוספות סי"ב (וש"נ) – בנוגע ל"ואהבת").
תמים פעלו: האזינו לב,ד. ובאוה"ת שם (עמ' תתמב) מקשר כתוב זה עם הכתוב תמים תהיה, יעוי"ש. תורת ה' תמימה: תהלים יט,ח.
הבקשה הפנימית... מלך: תפלת העמידה דר"ה (ברכת "אלקינו כו' מלוך כו").
לשכון כבוד בארצנו: תהלים פה, יו"ד.
לשנה טובה ומתוקה: ראה סידור הארז"ל וסידור אדה"ז במקומו. וראה לקוטי לוי"צ – אגרות עמ' שיא ואילך.

"הרי ראש-השנה מתקרב"...

התחזקות ב'מבצע תורה' לקראת ראש-השנה תפעל חיזוק בכל שאר ה'מבצעים' □ הרבי מנחה רב חב"די להוציא-לאור חיבור הלכתי על ראש-השנה □ רב שני מקבל טלפון מהמזכירות בערב ראש-השנה עם תשובה לשאלה ששאל בשבועות

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

הרקע לדברים: כזכור, כליל שמיני-עצרת של תחילת אותה שנה התרחש מאורע הלב אצל הרבי. המזכירים והגבאים שביקשו לשמור על בריאותו של הרבי התכוונו להטיל הגבלות מסויימות בכל הקשור להשתתפות הקהל בתפילות ובתקיעות. בעקבות זאת הביע הרבי, כאמור, את דעתו כי בזמני קריאת-התורה, מפטיר והתקיעות יוכלו הכול להיכנס ללא כל הגבלות.

להתכונן ל'מבצעי' תשרי

"יש לדאוג לכך שבראש-השנה יתקעו בשופר בכל המקומות שהרי 'מצוות היום בשופר'..."
הזכיר הרבי בח"י באלול תשל"ח (שיחות-קודש תשל"ח, כרך ג, עמ' ג' 418 ד-418).

וחזר על כך שוב במוצאי שבת פרשת ניצבים (שם, עמ' 470): "ובפרט בנוגע למבצעים הקשורים בחודש תשרי – החל מהמבצע הקשור בראש-השנה, לדאוג שכל אחד ואחת מישראל ישמע תקיעת-שופר, דבר שיהיה הכנה קרובה ל'תקע בשופר גדול לחרותנו'... 'זהיה ביום ההוא ייתקע בשופר גדול', בקרוב ממש, בכייאת משיח צדקנו".

בח"י באלול (שם) המשיך הרבי וציין גם "ועל-דרך זה בנוגע ליום-הקדוש, בנוגע לכל העניינים הדרושים ליום זה, ועל-דרך זה ד'

נפתח בקטע ייחודי מתוך שיחה שנשא הרבי במוצאי שבת-קודש פרשת ניצבים תשל"ח (שיחות-קודש תשל"ח, כרך ג, עמ' 471-470):

אינני יודע איזה תוכניות מתכננים – הרי בהנוגע לעניינים שקשורים לגבאים, מכירת מקומות וכו', אינני מתערב, זה תפקידם; אך דבר פשוט הוא שלקריאת-התורה, מפטיר, תקיעות דמיושב יאפשרו לכולם להיכנס בלי הגבלה כלל, הן ביום ראשון של ראש-השנה הן ביום שני של ראש-השנה.

דבר ברור הוא שכל הנכסים יעשו זאת מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, ללא כל דחיפות, וללא כל עניינים שהם היפך הסדר דקדושה וגם היפך הבלתי-סדר דקדושה.

נדרש אמנם ה'ענייני במרחב ייה' שמרחב העצמי נמשך למטה, למטה מעשרה טפחים – אבל עניין זה צריך להיות ללא דחיפות, וללא תפיסת מקומו של הזולת כו', שהרי "אין אדם נוגע" בדבר השייך לזולתו ובפרט שישנו מספיק מקום לכל אחד ולכולם, ולכן דבר פשוט הוא שיאפשרו לכולם להיכנס...

ועוד קודם קריאת התורה יהיה אפוא ה"מרחב" כאן למטה, ובאופן ש"משתחוים רווחים" – דבר שימהר וימשיך בקרוב ממש את "עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית-המקדש" כולל הנס ד"עומדים צפופים ומשתחוים רווחים" בקרוב ממש בכייאת משיח-צדקנו.

ניצוצי רבי

קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש, ומשמעות דבריו הק' – בין השאר – נראה שחוות-דעת-קודשו בעניין זה דלא כמו שכתב כבוד תורתו בפנים [=הכותב הנכבד שליט"א ביקש לערער על מקורו הטהור של מנהג אמירת "לדוד ה' אורי" מראש-חודש אלול עד הושענא-רבה].

אבל הסוד הגדול שמאחורי הספר הוא שהרבי בחר את נושא הספר. ומעשה שהיה כך היה:

הרב סלונים ביקש לערוך חיבור על דיני אבלות, מפני שהוא ראה זאת כצורך הציבור. כשהוא הציע את הרעיון לפני הרבי, הגיב הרבי ('כפר חב"ד', גיליון 749, עמ' 25): "ביי אונז מאכט מען נישט חיבורים אויף אבלות; מאך א חיבור אויף מועדים וימי שמחה" [=אצלנו אין עושים חיבורים על אבלות; עשה חיבור על מועדים וימי שמחה].

הדברים נאמרו ב'חידות' שהתקיימה לאחר חג השבועות. כשהרב סלונים המשיך ושאל את הרבי על איזה מועד עליו לערוך חיבור, היה המענה: "הרי ראש-השנה מתקרב, תעשה חיבור על ראש-השנה...".

בהמשך אמר הרבי: "קיבלתי לאחרונה ספר מרב חשוב מארץ-ישראל וזה מצא חן בעיני, כי הספר שווה לכל נפש. זה מה שאני מצפה ממך".

ואכן, ספר הליכות-עולם נחלק לחמישה מדורים, כך שכל אחד מהציבור יכול ללמוד את הלכות החג לפי רמתו הוא. עם הדפסת הכרך הראשון עודדו הרבי להמשיך והוסיף:

והזריזות תשובח וזכות הרבים מסייעתו.

וכעבור זמן יצא כרך נוסף. כשריווח הרב סלונים על הצלחת ההפצה, ענה הרבי:

אזעה"צ והזמ"ג [=אזכיר על הציון והזמן גרמא], יומא קא גרים (אפילו בשוק וכו').

מינים לזמן הסוכות 'זמן שמחתנו'...". והוסיף שיש להבטיח מראש פעילות מסודרת באופן של "תשועה ברוב יועץ" כך שהפעילות תקיף את כל בני ישראל בכל מקום שהם.

תלמוד-תורה כנגד כולם

בהתוועדות ה"י באלול תשל"ח (שיחות-קודש תשל"ח, כרך ג, עמ' 418-ג), כשהרבי ביקש להזכיר את המבצעים, הרי תיכף להזכרת "מבצע תורה", אמר:

ובנוגע לחודש תשרי ישנם ריבוי הלכות הצריכות הן בנוגע לראש-השנה, ליום-הכיפורים, ולעשרת-ימי-תשובה. ולאחר מכן – בנוגע לימי הסוכות, שמיני-עצרת ושמחת-תורה, כדי שיוכלו לקיים את כל אותן הלכות העומדות על הפרק – יש צורך ללומדן משך זמן לפני-זה... ועל-אחת-כמה-זכמה אם ישנו יהודי אחד בודד שלא ידוע לו כלל מכל זה – הרי בהתאם לכלל שכל יהודי הינו "עולם מלא" מובנת גודל ההשתדלות הנדרשת בענין "מבצע תורה"... שיהיה במעשה בפועל, כולל במצוות שהזמן גרמא: שבת, ראש-השנה, יום-הכיפורים, סוכות, שמיני-עצרת ושמחת-תורה וכו' ולכך דרושה השתדלות יתירה ומיוחדת בנוגע ל"מבצע תורה" ובדרך ממילא יתווסף כבר גם בשאר המבצעים...

"עשה חיבור על מועדים!"

בשנת תשמ"ח יצא-לאור הספר 'הליכות עולם – ראש-השנה', הכולל את דיני ומנהגי ימי חודש אלול וראש-השנה עפ"י מקורות חז"ל, פוסקים ראשונים ואחרונים עד פוסקי זמנינו. המחבר, הרב זאב-דוב סלונים רב מרכז העיר ירושלים וחבר בית-דין רבני חב"ד, מציג בראש הספר את ברכת הרבי וזה לשונה: "ויוציאו לאור בשעה טובה ומוצלחת מתוך הרחבה... להצלחה בכל הנ"ל ולבשורות טובות".

הספר מעוטר בהסכמות של גדולי ישראל. בהערת המחבר לאחד מהם (בעמ' יב) מספר המחבר: זכיתי לקבל (כ' שבט תשמ"ח) מכתב

ניצוצי רבי

טלפון בערב ראש-השנה

סח הרב מרדכי-שמואל אשכנזי, רבו של כפר-חב"ד: כשהגיעו שלוחי הרבי לארצנו הקדושה, בשנת תשל"ו, התעוררה שאלה כיצד עליהם לנהוג בענין יום-טוב שני של גלויות – האם לחוג יומיים או רק יום אחד, כמנהג ארץ-ישראל. כשהייתי בחג השבועות (תשל"ו) ב'חידות' שאלתי זאת את הרבי, אך לא קיבלתי תשובה. והנה, בערב ראש-השנה תשל"ז קיבלתי טלפון מה'מוזכירות' ומסרו לי בשם הרבי שעל השלוחים לנהוג רק יום אחד של חג.

מעשי ידי הקב"ה

שתי נקודות עיקריות ביקש הרבי בהתוועדות ליל ערב ראש-השנה, כ"ט באלול תשל"ג לפרסם (שיחות-קודש תשל"ג, כרך ב, עמ' 408):
(א) כל אחד מישראל הוא "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר" של הקב"ה, הנותן לו את כל הכוחות והכלים למלא תפקידו.
(ב) ערב ראש-השנה הוא יום שבו ניתן להשלים את כל מה שהיה חסר בשנה החולפת, וזה כולל עשייה בג' העמודים – תורה, עבודה וגמ"ח ובמיוחד בצדקה, וכל זה באופן של תענוג.

מינוי ל"התקשרות"

**ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.**

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

הלכות ומנהגי חב"ד*

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת ניצבים

כ"ז באלול

גם בשבת זו אומרים, קודם תפילת שחרית, את כל התהילים¹, אף-על-פי שאין מברכין את החודש².

לשביעי וכן למפטיר מתחילים: "ראה נתתי לפניך..." (ל, טו)³.

הפטרה: "שוש אישי".

אין מברכים את החודש.

הבעש"ט אמר, שבשבת זו הקב"ה בעצמו מברך את החודש השביעי, המושבע והמשיב, ברוב טוב לבית ישראל על כל השנה, ובכוח זה ישראל מברכים את החודשים י"א פעמים בשנה⁴.

אומרים 'אב הרחמים'⁵.

בשבת שלפני ראש-השנה – יש להתחיל בשבת עצמה בצדקה באופן המותר בשבת, ע"י צדקה דמאכל ומשקה [לחיים] או ע"י צדקה רוחנית, כמו נתינת עצה טובה ועל-אחת-כמה-וכמה לימוד תורה, ועוד וגם זה עיקר – קבלת החלטה טובה [כולל הסכום!]⁷ שתיכף

ומייד לאחר השבת יקיים... [נתינת ממון בפועל, להפריש לעצמו ולתיתה לעני או לגבאי בבוקר]⁸.

כמנחה – פרקי-אבות, פרקים ה-ו⁹.

מוצאי שבת:

אין אומרים 'ויהי נועם', 'ואתה קדוש'¹⁰.

יום שני

כ"ט באלול, ערב ראש-השנה¹⁰

בקריאת-שמע שעל-המיטה, ביום ראשון בלילה אור ליום שני, אומרים תחנון¹¹.

אבל בתוך שבעה מותר לו ללכת היום לבית-הכנסת לאמירת הסליחות³, וכן להתפלל עם הציבור¹².

בפיוט "מרובים צרכי עמך", בסליחות נוסח ליטא¹³ הנוסח הוא: "ותיטיב לנו הכתיבה והחתמה", וכך תוקן בכת"י באחת מהוצאות קה"ת הראשונות (מעוטף).

בפיוט "שלוש-עשרה מידות" יש כמה וכמה שינויים שתוקנו ב'סליחות' בהוצאות האחרונות (מוגה על-ידי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו¹⁴).

10 כנראה שהרבי לא התענה בערייה – יוצר מנהגי חב"ד עמי מח, עיי"ש.

11 סידור אדמו"ר, לפני למנוח. . יענד' (מאחר שאינו נוהג כיו"ט מיום שלפניו, אלא מעלות-השחר, כיוון שאומרים הרבה סליחות באשמורת, שלא כשאר עיו"ט, ואף לא כערב יו"כ – ראה שו"ע אדמו"ר סי' תר"ד ס"ד"ה).

12 מטה-אפרים סי' תקפא סכ"ב.

13 תח"י סליחות 'קודש הילולים' הוצאת לוי'אפשטיין, ירושלים תשכ"ה. וייתכן שאצלנו נעתק מתפילת נעילה, ששם מבקשים רק **חתימה**, ולא שמו לב לתקן, גם לא בהוצאה החדשה דארה"ק.

14 התיקונים בפנים בפיוט 'שלוש עשרה מידות' הם בכמה שינויים מהנסמן בליקוט טעמים ומקורות, וכנראה הוגה

* מקוצר היריעה, נשמטו רוב ההערות. הן מופיעות בשלימותן במהדורה האלקטרונית.

1 ספר-המנהגים עמ' 30.

2 לבוש ר"ס תכא. מטה-אפרים סי' תקפ"א סעיף מז.

3 לוח כולל-חב"ד.

4 ספר-המנהגים (מנהגי ר"ה).

5 'התועדויות' תש"נ ח"ד עמ' 299.

6 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376.

7 סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 ובהערות.

8 ראה בגיליון תקפ"ב, שהמנהג הישן, שאותו הזכיר הרבי

בשנת תשמ"א, היה לומר את המשנה שלפני הפרק ואת

הברייתא שלאחריו רק פעם אחת.

9 לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמו"ר סי' רצה ס"ג.

לוח השבוע

אדמו"ר נשיא דורנו, ולשלחו (אם באפשרי – בו ביום) על-מנת לקראתו על הציון שלו²³.
נוהגים להשתטח על קברי צדיקים²⁴, והנמצאים בקירוב מקום משתטחים על ציון כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע²⁵ וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

אין מבשלים לראש-השנה תבשילים שטעמם חמוץ או מר²⁶. אין נמנעים ממאכלים חריפים, כמו 'חזרת'. ניתן להטעים תבשילים במעט חומץ או לימון, ובלבד שלא יהיה טעמם העיקרי חמוץ או מר²⁷. משתדלים לבשל מאכלים מתוקים ושמן, לסימן טוב²⁸. מסתפרים²⁹, וטובלים³⁰ במקווה טהרה לכבוד החג³¹.

* כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נהג לקבל על עצמו הידור נוסף לפני כל ראש-השנה³².
וכהוראה כללית נאמר: "בכל ראש-השנה צריך כל אחד לקבל על עצמו זהירות יתרה

את הקטע "אל תבוא במשפט עמנו" אומרים חזן וקהל פסוק בפסוק.

את הפסוקים "אל תבוא", "והוא ישפוט" נפוץ לאומרים ביחד כפסוק אחד³³.

בסליחות אומרים תחנון (=וידוי) אפילו לאחר עלות-השחר, אבל לא בתפילה³⁴.

היום אין תוקעים בשופר³⁵, ומי שלא הספיק להתלמד, יעשה זאת בחדר סגור³⁶.

אחרי התפילה³⁷ אומרים 'סדר התרת נדרים'³⁸, במניין עשרה אנשים כשרים³⁹ (ולכל הפחות צריך שיהיו לפניו שלושה)⁴⁰.

* עורכים מגבית ומחלקים 'צורכי החג' לראש-השנה ולכל חגי תשרי לזקוקים לזה (ברומה ל"מעות חיטים" קודם חג-הפסח)⁴¹.

* נוהגים לכתוב פ"נ (הנשואים – כמוכן בחגירת אבנט) עבורו ועבור בני-ביתו לבקשת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה. להניחו בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של כ"ק

התרה ביחד, אלא בשעת הדחק.
לענין נשים, לפי הנפק שביע (וי"ד רלד סני"נו) הבעל נעשה שליח לשאל על נדרי אשתו, אך אינו מצטרף להמתירים, ולכאורה יכול לומר הנוסח גם בשמה (אך לאחרים, אף לבתו, לא ניתן להתיר ע"י שליח – שם סי' רכח סט"ז. ועי' פת"ש שם סי' ט לענין בקשת התרה בכתב). ולענין מועדה על לעתיד – לכאורה די להן ביכל נדרי.
22 לקוטי-שיחות חיי"ד עמ' 369.
23 ראה ספר-המנהגים ס"ע 95. בילוח השבועי לגי תמוז, גיליון תקע"ב הערה 12, פרטו כמה מנהגים בקשר לכתיבת פ"נ.
24 רמ"א סי' תקפ"א ס"ד, וראה מטה-אפרים שם סי' נ.

25 שו"ע אדמוה"ז סי' תקפ"ג ס"ב.
26 ע"פ המובא בפסקי תשובות שם סי' ק ה.
27 שו"ע אדמוה"ז שם סי' ד.
28 מדינא מותר גם אחר חצות, שו"ע אדמוה"ז סי' רנא סי' ד (אך האר"י היה נוהג – כל השנה – להסתפר קודם חצות דווקא, כף-חיים שם סי' ק יט ומטה-אפרים סי' תקפ"א ס"ג. וכנראה אין מקפידין בזה, וכמדומה שגם הרבי לא הקפיד בזה).
29 מחצות היום, לקוטי-דיבורים ח"ג עמ' 865. ועיין אלף-המגן למטה-אפרים סי' תקפ"א ס"ק קכא. ליקוטי מהרי"ח ח"ב דף ז,ב.
30 ספר-המנהגים. אמנם במקור הבא, וברוב המקורות שהובאו ביאוצר מנהגי חב"ד עמ' קנ"ד מדובר ברי"ה עצמו, ובחלקם – לאחריו.

שוב. ושמעתי שלראשונה נדפס פיוט י"ג מידות מתוקן בשליח תשכ"ד בדף בודד (הוצאה קודמת של הסליחות היתה שנה לפני-כן, בשליח תשכ"ג).

15 כו"י"ב, לפי מנהגי אשכנז אחרים אומרים בקטע "שמע קולנו" את הפסוקים "אמרנו האזינה" ו"יהיו לרצון" כפסוק אחד (כמדומני שהשי"ך אינו אומר את הפסוק השני בקול), וצ"ב מה הטעם לכ"ז.

16 לוח כולל-חב"ד, מרמ"א תקפ"א ס"ג.

17 השלמה לשו"ע אדמוה"ז סו"ס תקפ"א, עמ' 1364.

18 לוח כולל-חב"ד, ובסידור אדמוה"ז: "קודם חצות".

19 בנוסח התרת נדרים, יתבת "ביכולהו (אני מתחרט)" נמשך לפניו – כן אמר הרבי, ודיאו ערי"ה תשמ"ט (וכן הוא בסידור 'בית יעקב'. מאידך בסידור אוצר התפילות, וכן בסידור יעב"ץ הוצאת 'אשכול' נמשך לאחריו).

בסידורינו מנוקד: "ולא יעשה שום רושם כלל" השי' בקמץ. ואולי הוא טה"ד.

20 בסידור הלשון "וטוב שיהיה עדה שלמה", ובספר-המנהגים ובלוח כולל-חב"ד – "ובעשרה". כנראה, לא הקפיד הרבי שהמתיר יהא מי שהותר לו כבר (וכפ' חב"ד, גיליון 779 עמ' 138).

21 ראה אלף-המגן למטה-אפרים סי' תקפ"א ס"ק קא. מדינא, קטן 'מופלא סמוך לאיש' אינו מצטרף למתירים, אבל מבקש התרה (ראה הלכות והליכות בר-מצווה פ"יא סי"ד. חנוך לנער סי' לג). וביאוצר עמ' לט כתב שאין נוהגים בזה.
במטה-אפרים שם סו"ס"ב כתב שלא יאמרו כמה מבקשי

לוח השבוע

מדברים בטלים עד קצה האחרון גם משיחות איזה שיהיו (כהעבד אשר אין לו זמן אף רגע לשבות ממלאכת אדונו, או כבן הטרוד בשמחת קבלת פני אביו).

לפני תפילת ערבית אומרים תהילים. בשנים מסוימות, לאחר אמירת תהילים זו, החל כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לנגן "אבינו מלכנו".

מנהג ותיקין, שגם אלו שמעשנים כל השנה ומעשנים גם ביום-טוב – לא יעשנו בראש-השנה, גם לא בצניעה, וכלשון כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ: "וראוי הדבר אשר הבני-תורה ייזהרו בזה, וישפיעו גם על מכריהם".

ערבית:

ש"ץ קבוע ימשיך בתפקידו גם אם הוא בשנת האבלות (רח"ל).

אין כופלים 'לעילא' בקדישים של עשרת ימי תשובה (אלא בתפילת נעילה).

בסיום תפילת שמונה-עשרה אומרים 'עושה השלום' במרומיו, וכן בסיום הקדיש.

אחרי שמונה-עשרה: לדוד מזמור, קדיש-תתקבל. עלינו.

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב אמר, שהכוונה באמירת 'לדוד מזמור' היא כלי להשפעות גשמיות על כל השנה. לאחר אמירת המזמור על-ידי כל הקהל, מסיים הש"ץ בקול את הפסוקים האחרונים ("שאו שערים ראשכם, והינשאו..."), ואין אומרים פסוק בפסוק חזן וקהל.

כל אחד אומר לחברו: 'לשנה טובה תיכתב ותיחתם', בלשון יחיד דווקא. דהיינו, גם לאנשים נכבדים שנוהגים לפנות אליהם בלשון רבים.

קידוש – מי שבירך 'שהחיינו' בהדלקת

[הידור] במצוות עשה, וזהירות בסייג של לא-תעשה, וזהירות יתרה בהנהגה טובה³¹.

משעה אחת קודם תפילת המנחה³² עד תפילת ערבית במוצאי ראש-השנה, ישקוד כל אחד ואחד באמירת תהילים לילה ויום³³.

הנוהגים לתת צדקה בכל יום, יתנו היום גם עבור שני ימי ראש-השנה³³.

לפנות ערב לובשים בגדים נאים וחשובים, ויודעים שהקב"ה עושה לנו נס לשפטנו במירת הרחמים³⁴.

אין לובשים ה'קיטל', גם לא הש"ץ והתוקע³⁵, אלא ביום-הכיפורים³⁶.

יש להשאיר 'נר נשמה' (או שלהבת גז וכדומה) כדי לאפשר העברת אש להדלקת הנרות מחר.

זמן הדלקת נרות לכתחילה – זמן מסויים לפני השקיעה, כנהוג בערב שבת-קודש.

הברכות בהדלקת הנרות (אחרי ההדלקה): "להדליק נר של יום הזיכרון"³⁶, ו'שהחיינו'³⁷.

גבר המדליק, לא יברך³⁷ 'שהחיינו'³⁷.

יום שלישי,

א' בתשרי ה'תשס"ו – א' של ראש-השנה

משעה אחת קודם תפילת המנחה עד תפילת ערבית במוצאי ראש-השנה, ישקוד כל אחד ואחד באמירת תהילים לילה ויום.

ליל א' זראש-השנה:

עיקר עבודת ראש-השנה הוא בקבלת עול מלכות שמים, ולכן עבודת היום גם בגדולים ובעלי צורה – [היא] בעבודה הנראית כמו פשוטה: באמירת תהילים כל הזמן, ולמעט בשינה בשני לילות אלו ככל האפשרי, ולהיזהר

35) ספר המאמרים – קונטרסים לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ני"ע, ח"א עמ' קלב. לקוטי שיחות, חלק ב, עמ' 348.
32) אודות תוכן ההתבוננות שצ"ל בתפילה זו, ראה ספר המאמרים תשי"ג ס"ע 41.
33) הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שערי-צדקה עמ' קמב.
34) לוח כולל-חב"ד, משע"ת סי' תקפ"א ס"ק ו, ועיי' מטה-אפרים סי' תקפ"א סני"ה.
35) כי לדעת אדמוה"ז (תרי"ט) עיקר הטעם שלובשים קיטל, הוא "כדי להיות דוגמת מלאכי השרת", וזה שייך רק ביום-הכיפורים – המלך במסיבו ח"א עמ' קטו.
36) שם, מנהג בית רבינו, כמו בקידוש ובהפטרות – אג"ק ח"ו עמ' קכה. [בירכה שהחיינו – קיבלה עליה קדושת יו"ט, ואינה יכולה להתנות בזה, מובא מעירובין מב].
37) "המברך שהחיינו בהדלקת הנרות, אין לברך ברכה זו

31) כי לדעת אדמוה"ז (תרי"ט) עיקר הטעם שלובשים קיטל, הוא "כדי להיות דוגמת מלאכי השרת", וזה שייך רק ביום-הכיפורים – המלך במסיבו ח"א עמ' קטו.
32) אודות תוכן ההתבוננות שצ"ל בתפילה זו, ראה ספר המאמרים תשי"ג ס"ע 41.
33) הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שערי-צדקה עמ' קמב.
34) לוח כולל-חב"ד, משע"ת סי' תקפ"א ס"ק ו, ועיי' מטה-אפרים סי' תקפ"א סני"ה.

לוח השבוע

הנרות, לא יברכנה שוב בקידוש.

"מצווה לאכול ולשתות ולשמוח בראש-השנה. אמנם לא יאכלו כל שובעם, למען לא יקילו ראשם ותהא יראת ה' על פניהם".

בכל סעודות ראש-השנה טובלים פרוסת המוציא בדבש, אבל מניחים מלח על השולחן. בהתוועדויות דראש-השנה היה הרבי טובל חתיכה אחת בדבש, ושללאחריה במלח.

טבילת פרוסת 'המוציא' בדבש, וכן טבילת התפוח בדבש – שלוש פעמים.

בתחילת הסעודה של לילה זה, לאחר הטעמה³⁸ מפרוסת המוציא, אוכלים תפוח מתוק בדבש – כך: נוטל התפוח בימינו³⁹, מברך עליו 'בורא פרי העץ' [חותכו וטובלו בדבש], ואחר הברכה קודם האכילה⁴⁰ אומר: "יהי-רצון מלפניך (ללא ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו) שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה".

גם אם יש על השולחן תמרים או רימונים, שהם משבעת המינים, הורה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לברך 'בורא פרי העץ' על התפוח דווקא. ההנהגה בפועל וההוראה לרבים – לכוון בברכת 'העץ' לפטור גם את רסק התפוחים

שאוכלים בקינוח הסעודה⁴⁰.

בהמשך לזה, "אוכלים רימון"⁴⁰ וראש איל" (למעשה – ראש דג. וצריך לברקו בעוד-מועד מתולעים), אבל אין אומרים 'יהי רצון' כי אם על התפוח" (יש לשים לב שאכילת הרימון היא בלילה הראשון, ולכן אין להשתמש בו ל'פרי חדש' בלילה השני, אלא להשיג פרי אחר).

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לא נהג לומר 'לחיים' בסעודות ראש-השנה.

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לא הניח לשיר ניגון בסעודות ראש-השנה, גם לא ביום השני.

מי ששכח לומר 'יעלה ויבוא' בברכת המזון, ונזכר קודם שהתחיל 'הטוב והמיטיב' – אומר "ברוך... אשר נתן ימים טובים... את יום הזיכרון הזה, ברוך... מקדש ישראל ויום הזיכרון. בלילי ראש-השנה אם התחיל ברכת 'הטוב והמיטיב', ואפילו תיבת 'ברוך' בלבד – חוזר לראש⁴².

לפני 'הרחמן' של ראש-השנה אומרים 'הרחמן' של יום-טוב.

בברכת-המזון דראש-השנה, כשהיה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו המזמן, היה אומר: "הרחמן

בקידוש" (ספר המנהגים עמ' 60. ויש לעיין האם ניסוח זה בלשון זכר מותר מקום לאיש המדליק לברך זאת בהדלקה, בניגוד להאמור בפנים).

38) ראה שו"ע אדמוה"ז סי' רעד ס"ג וסי' קסז ס"ד וסכ"ב. אולם אם עלול מסיבה כלשהי לצאת מהחדר, חייב לאכול תחילה כוית, כמבואר בסי' קעח ס"ג, אלא אם נשאר שם עכ"פ אחד מהמסובים, שם ס"ב.

39) שו"ע אדמוה"ז סי' רז ס"ח וסדר ברה"י פ"ט ס"ד. ע"פ הנפסק בשו"ע שם ס"ג, הפרי צ"ל שלם בשעת הברכה, וחותכו אח"כ לפני טבילתו בדבש (וע"ע 'אוצרי' עמ' עח).

40) מנהג והוראה לרבים דכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, דלא כנפסק בשו"ע אדמוה"ז סי' תקפ"ג ס"ג. הטעם נתבאר בארוכה במכתבו של הרבי הנדפס בסי' המנהגים עמ' 104:

"כדי שיהיה הייחי רצון סמוך לברכת הפרי, ותהיה הפתיחה דברכת פרי-העץ שייכת גם אליו... שיהיה לו מעין תוקף ברכה", עיי"ש.

40) כמובן, שהברכה חלה על התמרים והרימונים וכי שהיו לפניו על השולחן באותה שעה (כנהוג), גם אם לא כיוון עליהם בפירוש (ראה סדר ברה"י פ"ט הי"ד).

40) בליל אי' דרי"ה תשכ"ד לא בירך הרבי 'שהחיינו על הרימון, והסביר כי כיוון להוציא בברכת 'שהחיינו

שבקידוש (המלך במסיבו ח"א עמ' עה. וכנראה לא היתה זו הנהגה קבועה). מי שרוצה לברך שהחיינו על הרימון וכיו"ב בנפרד, יזהר שלא יהיה הפרי בפני המקדש בשעת הקידוש. כמובן, אשה שכיוונה ב'שהחיינו' הדלקת-נרות על הפרי, והפרי היה אז לפניו, או כל מי שמע קידוש וכיוון לצאת ב'שהחיינו' דקידוש על הפרי (אפילו אם המקדש לא כיוון להוציא על הפרי אלא על היום בלבד) - יצא, ואינו מברך שהחיינו באכילת הרימון.

41) יל"ע אם הכוונה לכל המינים שזכרו בגמ' ובשו"ע סי' תקפ"ג, כמ"ש בלוח כולל-חבי"ד, וכן "כל אנשי מדינה ומדינה כלשונם" (שו"ע אדמוה"ז ר"ס זה), או שהכוונה רק למינים אלו. ויש לברר אם אכל הרבי תמרים וכי' (לא מצאתי ע"ז ביומנים, ולפי הפירוש דליל בי' וכו' יש לשער שהיו מזכירים זאת. כנראה אכל ראש דג, ואולי הוגש "צימעה" (=גור ממותק בדבש, שנהוג לאוכלו לסימן טוב מפני ששמו באידיש "מערה" מורה על ריבוי) עם אחת המנות.

אכילת ראש אחר במקום ראש איל, מקורה בשו"ע אדמוה"ז שם ס"ה, מהמג"א.

42) סידור אדמוה"ז. ואם כבר אמר שם ה' שבברכת 'בונה ירושלים', י"א שעדיף לסיים 'למדני חוקך', לומר 'יעלה

לוח השבוע

המקובלת, מסיימה בקריאת 'המלך' בקול רם, וממשיך מיד "יושב..." בנעימה, והקהל אינו קורא 'המלך' בקול רם, לא עם הש"ץ ולא אחריו (אבל כל אחד אומר לעצמו את כל הנוסח).

אין נוהגים כמנהג העולם לפתוח את הארון לאמירת "שיר המעלות ממעמקים" בראש-השנה ובעשרת-ימית-שובה, או לאומרו פסוק בפסוק, חזן וקהל.

"ברוך... הכוחר בעמו ישראל באהבה" מסיים הש"ץ בלחש, וכן בכל ימות השנה, כמובן, ומאירך "ברוך... גאל ישראל" מסיים הש"ץ בקול רגיל, וכן בשאר ימות השנה.

בחזרת הש"ץ, כשמגיע הש"ץ ל"וכתוב" ול"ובספר", הציבור אומרם בקול רם ולאחר מכן אומרם הש"ץ, אבל לא ב"זכרון" וב"מי כמוך".

בחזרת הש"ץ בשחרית, אחרי פיוט "אתה הוא אלוקינו... וקדוש", סוגרים הארון, ואומרים כל הבתים של "תעיר ותריע...", וכל הא"ב של פיוט "אדר והוד". אחרי חרוז "כל יושבי תבל" האחרון, אומרים "ישפוט תבל..." והוא באחד, פותחין הארון, וממשיכים "ה' מלך".

עד כמה שזוכרים, תמיד עמד הרבי בפיוט 'לא-ל עורך-דין'.

היו שנים שהרבי היה מתרומם משיבתו בסיומי ברכות בחזרת הש"ץ, ומתרומם מסמיכתו על ה'עמוד' באמירת 'וכתוב', 'ובספר'. אך בשנים אחרות היה יושב גם בסיומי ברכות.

בבית-חיינו לא נהגו לעשות הפסקה לפני

הוא יחדש עלינו וכו'" בקול-רם, וענו אחריו אמן.

בסוף ברכת-המזון, אומרים "עושה שלום..." (ולא "השלום").

יום א' זראש-השנה:

בימי ראש-השנה טובלים במקווה-טהרה בשחרית קודם התפילה, וכן בכל שבת ויום-טוב.

שחרית. הבריאים אינם טועמים וגם אינם שותים מאומה עד אחר התקיעות וסיום התפילה.⁴³

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ היה מצווה לתקוע" ללמוד בימי ראש-השנה בבוקר את המאמר "להבין עניין תקיעת שופר" הנדפס ב'סידור עם דא"ח' (רמד,ג), ובמחזור הוצאת קה"ת אה"ק תשס"ה. והוסיף הרבי: מובן מעצמו, שזהו נוסף על חיוב ידיעת הלכות שופר כמבואר בפוסקים.

מנהגי-ישראל-תורה, לעשות מאמצים גדולים ביותר, שכל ילד יהיה בימי ראש-השנה משך זמן בבית-הכנסת, וישתתף – בהתאם לגילו – בתפילות ובברכות, ישמע תקיעת שופר, יענה "אמן", ו"אמן, יהא שמייה רבא".

"כל מי שמכוון בעת התחלת 'אדון עולם', כתב ר' יהודה חסיד רוב האי גאון רוב שרירא גאון: ערב אני בדבר, שתפילתו נשמעת, ואין שטן מקטרג על תפילתו, ואין לו שטן ופגע – רע בראש-השנה ויום-הכיפורים בתפילתו, ואויבו נופלין לפניו".

לאמירת 'המלך' ניגש ש"ץ אחר, והוא ה'בעל שחרית'. הש"ץ פותח בנעימה

44) ולכאורה כל זה (וכשי"כ ידיעת ההנהגה בפועל באם חלה טעות כלשהי, וכמובן – מבעוד מועד) חל גם על כל התוקעים במבצע שופר, ובפרט המוציאים רבים י"ח. אגב, יש להימנע מלתקוע לפני התפילה כדי להוציא נשים וקנים כאלה שניתן לתקוע להם אחרי ג' שעות ביום (עי"פ שרייע אדמוה"ז סיי תקצ"א סו"ס יד), מאשייכ במבצעים, שאין לדעת אם ימצאו שוב אותו אדם לתקוע לו במשך היום, כמובן.

ויבוא ולהמשיך על הסדר (ראה כה"ח ס"י קפח ס"ק כו, ומשי"כ בהתקשרותו גיליון תכח עמ' 18 העי' 24, וש"י).
43) שם עמ' ז, והטעם מובא משד"חמד כיוון שחביבה מצווה בשעתה. ולהעיר, שבישיבת תו"ת בבית-חיינו לא הקפידו שלא לשתות בבוקר ראש-השנה קודם התקיעות, וכן פסק שם המראדאתרא הגרז"ש דבורקין ע"ה (יכפר חב"ד"י גיליון 733 עמ' 66. גיליון 734 עמ' 74), וצ"ע המקור לה.

לוח השבוע

אלוקים, יהי-רצון (שאומרו רק הבעל-תוקע [לעצמו]), התוקע מברך "לשמוע קול שופר", ו'שהחיינו'. השופר מכוסה (ורק פיו גלוי) גם בשעת הברכות, עד התקיעות, אך לא בתקיעות עצמן.

יכוון המברך להוציא את השומעים ידי חובתם בברכות ובתקיעות, וגם השומעים יכוונו לצאת ידי חובתם, ולא יענו "ברוך הוא וברוך שמו"⁴⁶.

אין להפסיק גם אחר התקיעות, עד גמר התקיעות דמעומד, רק מעניין התקיעות והתפילות, ואם הפסיק (אחר התחלת התקיעות) אינו צריך לחזור ולברך

המקריא – מורה באצבעו בסידור, אבל אינו מקריא בדיבור. התוקע מאריך בתקיעתו עד שמסיר המקריא אצבעו.

גם השומע אסור לו להפסיק בין הברכות להתקיעות, ואם הפסיק שלא מעניין התקיעות חוזר ומברך.

תוקע תשר"ת שלוש פעמים, תש"ת שלוש פעמים, תר"ת שלוש פעמים. בשברים תוקעים שלושה קולות ומחצה (יש אומרים שהרבי תקע כך: טו-אר-טו, או-טו, או-טו, טו). כל שבר – נמשך שלושה כוחות דווקא. בתרועה – מרבין בטרומיטין. בתקיעות מיושב – שברים-תרועה בנשימה אחת, בהפסק משהו ביניהם. ואילו בתקיעות מעומד בשתי נשימות – בהפסק נשימה ביניהם⁴⁷.

בסידור אדמוה"ז נאמר, שבין תשר"ת לתש"ת ובין תש"ת לתר"ת יתוודה (התוקע) בלחש⁴⁸.

קריאת התורה.

לאחר חזרת הש"ץ אומרים "אבינו מלכנו" החזן והקהל כולם כאחד, מתחילה ועד סוף. מנגנים ב"אבינו מלכנו, אין לנו מלך...".

ב'לוח התיקון' לסידור תורה-אור (תש"א) נכתב שצריך לומר "זכויות" (ז' בשבא), וכן נתקן בסידורים החדשים ובמחזור דשנת תשמ"ט.

אם יש ברית-מילה בבית-הכנסת, מלים לפני התקיעות.

בפתיחת הארון להוצאת ספר-תורה אומרים שלוש פעמים י"ג מידות, ואחר-כך "ריבוננו של עולם", "יהיו לרצון", ופסוק "ואני תפילתי" – פעם אחת בלבד, ככתוב במחזור השלם.

בתפילת שחרית דשני ימי ראש-השנה קוראים בתורה (חוץ מן המפטיר), בניגון המיוחד לימים הנוראים, וכן גם באמירת 'ויעזור', קריאת העולים לתורה, ברכות התורה, ו'מי שבירך'.

בנוסח 'מי שבירך' אומרים: "בעבור שעלה לתורה ... ולכבוד יום הדין... בזה יום הדין..."⁴⁵.

סדר התקיעות:

אין נוהגים שגדול העדה אומר דברי כיבושין לפני תקיעת שופר.

בעל-תוקע קבוע ימשיך בתפקידו גם אם הוא בשנת האבלות (רח"ל).

לאחר הכנה להתעוררות לתקיעות – בהכנה רבה כל חד לפום שיעורא דיליה, שהיא הכנה רבה לעבודת ה' במשך כל השנה – ואמירת ז' פעמים למנצח, פסוקי 'קר"ע שט"ן'⁴⁵, עלה

45) שער-הכולל כוה. 'אוצרי עמי קד'.
46) דיוקים באמירתם: הרבי היה אומר 'במרחבי' (בי דגושה, חי בפתח); 'האמנתי' (מי בפתח) – כנדפס במחזור, 'אוצרי עמי קי, עיי"ש.
47) כי אז יש חשש הפסק אפילו בדיעבד על הברכה, שו"ע אדמוה"ז סיי קבד סו"ס ב.

48) שו"ע אדמוה"ז סיי תק"צ ס"ט (כנראה נהוג גם בלחש בבי נשימות, למרות שבא"א להרה"צ מבוטשאטש שם סו"ס"ב לא כ"כ). המובא ב'אוצרי עמי קב, ש"כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב נ"ע הפסיק בנשימה גם במיושב, והרבי סיפר זאת

והסתפק "אם הוא מצד הבריאות או מצד העניין" – לכאורה מובן מכן שלא קיבל זאת כהוראה לרבים (למרות שגם המסופר ב'רשימות' קיג עמי 20 תואם זאת). ובפרט שעי"פ המובא ב'הערות וביאורים' – אהלי תורה' גיליון תתלי"ה עמי 99, במועל תקע הרבי במיושב בנשימה אחת. וע"ע.

אם תקע קול כלשהו בשתי נשימות, לא יצא (שו"ע אדמוה"ז שם ס"ח. וראה הנסמן בשבח-המועדים עמי 27 העי 9).

48) הכוונה לוידי במחשבה. ועניינו – לא וידי על חטא

לוח השבוע

אחרי התקיעות אומרים – גם הקהל –

”ובכן, יהי רצון מלפניך...“⁴⁹.

האומר את הפסוקים קודם התקיעות מנגן גם-כן את שלושת הפסוקים שלאחר התקיעות: ”אשרי העם“, ”בשמך יגילון“, ”כי תפארת“ [והקהל עונה אחריו פסוק בפסוק]. ואחר-כך אומר כל הקהל יחדיו: ”אשרי יושבי ביתך“.

ההללו.

תפילת מוסף:

הש”ץ של מוסף אומר (רק הוא ולא הקהל):
”הנני העני...“ ו”ידעתי ה’...“⁴⁹ (הפסוקים – בקול רם). חצי קדיש. תפילת מוסף.

מכניסים מגבות וכדומה להפסיק בין פני המשתחוים ב’עלינו‘ לבין הקרקע.

תוקעים הן בלחש והן בחזרת הש”ץ. בתפילת לחש, כשמגיעים המתפללים לסיום הברכות ששם יש לתקוע, הש”ץ או התוקע טופח בידו על השולחן כדי לסמן לציבור שעומדים לתקוע. למנהגנו, אין מקרין כלל בתקיעות מעומד, לא בלחש, לא בחזרת הש”ץ, ולא בתקיעות שאחר-כך.

המתפלל מוסף ביחידות אינו תוקע בברכות מוסף. ואפילו אם יש מי שיתקע לו, אינו מפסיק לשמוע את התקיעות, שלא תיקנו זאת

אלא בציבור.

בסוף הפיוט ”אופד מאז“ צ”ל: ”להעביר בשבט (ב’ דגושה בפתח).“ בפיוט ”נעלה שופר“ בסופו, צ”ל ”תחזק מגן“ (ת’ דגושה בפתח ח’ בחטף-פתח). בפיוט ”אם לא למענו“, צ”ל ”למענו“ (ע’ בחטף-פתח), ”וכעס“ (ו’ בקמץ).

כ”ק אדמו”ר נשיא דורנו היה עומד באמירת ”ונתנה תוקף“⁵⁰.

הש”ץ והקהל⁵¹ כורעים ב’עלינו‘, ככתוב במחזור.

מנהג הרבי: ל’עלינו‘ עמד וכרע עם הש”ץ (לא רק ב’להבל ולריק). לנפילת כורעים אין נופלים על היר, אלא נוגעים בראש בקרקע, אצבעות הידיים קפוצות והבוהן אינה כפופה לתוכן. אין נוהגים לפרוש מטפחת וכדומה על רצפת קרשים.

אסור לש”ץ לעקור ממקומו בעת התפילה, ולכן יעמוד קצת רחוק מן התיבה כדי שיוכל לכרוע ולהשתחוות, והעומדים לידו עוזרים לו לקום.

פסוקי ”אתה הראת“ אומר הקהל (בלבד) בשעה שהש”ץ מסיים ”הוא אלוקינו אין עוד“, ולכן על הש”ץ להאריך מעט בזה כדי שיספיק

ועון, אלא נענועים פנימיים. ו”יא דהיינו ציור פני הרבי – יוצר מנהגי חבידי עמי קדו, עייש, וש”נ.

49) בקונטרס לימוד החסידות עמ’ 11 נאמר: ”על-פי הנהגות הקבלה, הנה אחר התקיעות צריך הבעל תוקע לילך למקומו, לשבת ולשאת פניו אל העם, והם יסתכלו בו, אך הרבי הדגיש שאי”ז ממנהגי חבידי אלא סתם מנהג ישראל – מענה להרה”ח ר’ דוד ש”י קרץ מעפולה, ועדי”ז ביהמלך במסיבו ח”א עמ’ קיג, יוצרי עמי קדו. [ונוהגין בזה בפועל, כולל רבותינו נשיאנו והרבי עצמו (המלך במסיבו ח”ב עמ’ קצא), ע”ד אכילת יקרעפכין שנוכרה בספר המנהגים רק בקשר לערב יוה”כ, עמ’ 58, כיוון שע”ז ניתן טעם במאמר של אדמוה”י, ואילו אכילתן פורים ובהו”ר נזכרה רק בהערה שם ולא במנהגי סוכות ופורים, ואעפ”כ נוהגין בזה גם בימים הללו כימנהג ישראלי שגם נשיאי וחסידיו חבידי נכללים בו, כמובן ופשוט].

וראה הלשון בשיערי המועדים: ר”ה ס”ו, שיחות קודש תשנ”ב ח”א עמ’ 19, בלתי מוגה (ובהתוודעותי ח”א עמ’ 27 יש שינויים): ”יכשם שהדין בפשטות הוא שצריכים

להסתכל בפני התוקע (כמו שהוא צריך להסתכל בפני הציבור), אשר, הסתכלות מורה על ראייה פנימית (”אריינקוקין“) שלמעלה מסתם ראייה, אפילו ראייה דחכמה...“.

49) יש נוהגין שהש”ץ אומר את התיבות ”הנני... ממעשי“, יונא... אהבו” בלחש, וצ”ב מנהגנו בזה.

50) סדר האמירה חזן וקהל, כרגיל בין אנ”ש. החזן מתחיל בקול, והקהל אומר את שני הקטעים הראשונים – עד יומי ירום“ (דלא כמנהג העולם שמתחילים קטע שני ב”על החזן חוזר בקול מ”כבברת“, עד שם. אח”כ אומר הקהל בקול רם ”ותשובה... הגזירה“ והחזן חוזר זאת בקול רם, והקהל אומר: ”כי כשמך... וכחלום יעוף“, והחזן חוזר מ”אמת...“ ואילך עד ”כחלום יעוף“, ואז אומר הקהל בקול רם ”ואתה... וקיים“ והחזן חוזר זאת בקול רם, והקהל אומר ”אין קצבה“ עד גמירא, והחזן מסיים זאת בקול ומתחיל ”כתרי“.

51) רגילים שהנשים אינן כורעות, ואולי משום צניעות. (וראה בשו”ת תשובות והנהגות ח”ב או”ח סו”י ער).

לוח השבוע

יאמר את הברכה המיוחדת כנוסח שבסידור. ואם נזכר אחר שאמר תיבה זו, אינו חוזר. נוהגים שלא לישון בראש-השנה ביום, והיושב בטל הרי זה כישן. אסור להכין מהיום למחר⁵⁵. הנחלב והנולד היום אסור עד מוצאי החג. תפילת מנחה. תשליך:

אחר תפילת מנחה, לפני השקיעה, הולכים מחוץ לעיר אל באר המים או מעין⁵⁶, ואומרים 'סדר תשליך', ואחר כך מגערים שולי הטלית קטן. אם כבר שקעה החמה, ניתן לומר תשליך עד הלילה. מי שלא הלך לתשליך בראש-השנה, יכול ללכת ב"ג מידות'.

יום רביעי,

ב' בתשרי – ב' של ראש-השנה

ליל ב' זראש-השנה:

ערבית. לפני תפילת ערבית אומרים תהילים. זמן הדלקת נרות הערב – רק בלילה, לאחר צאת הכוכבים, מאש הדלוקה לפני ראש-השנה. מברכים (לאחר ההדלקה): "להדליק נר של יום הזכרון", ו'שהחינו'. בעת הדלקת הנרות נוהגים להניח לפני המברכת פרי חדש ובעת ברכת 'שהחינו' מסתכלת בו, ותדליק את הנרות סמוך לקידוש ממש. אם היא לובשת לראשונה בגד חדש, אינה צריכה פרי חדש ואז יכולה להפסיק בין

הציבור לומר את כל הפסוקים [וכיוון ש'עלינו' הוא חלק מהתפילה, על הש"ץ לאומרו כולו בקול], ולא למהר ולהתחיל מיד "אוהילה לא-ל".

נשיאת כפיים⁵² בראש-השנה – כבכל יום-טוב – ואין אומרים "ותערב".

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה לומד כל שיעוריו הקבועים (גם בנגלה) גם בראש-השנה וביום-הכיפורים⁵³.

אחרי התפילה ואמירת תהילים תוקעים שלושים קולות כדי לערבב את השטן⁵⁴. ותקיעות אלה אינן לעיכובא, שהרי כבר יצאו ידי חובתם.

"מותר לומר לקטן שיתקע כדי שיתלמד, בין שהגיע לחינוך בין שלא הגיע לחינוך, ומותר לו לתקוע כל היום... לפי שמצווה על הגדולים ללמד את הקטנים ולחנכם במצוות".

התוקע בעבור נשים לא יברך להן, אלא יברכו הן לעצמן.

במשך ימי ראש-השנה, משתדלים (על-פי הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו) לזכות רבים מאחינו בני ישראל בשמיעת קול שופר, דהיינו לברך ולתקוע להם סדר התקיעות דמיושב כהלכתו, ובמיוחד חיילים ושוטרים, והנמצאים במושבי-זקנים, בתי-רפואה ובתי-הסוהר.

קידוש. "תקעו... לאלוקי יעקב", סברי מרנן, וברכת הגפן (בלבד).

סעודת היום. השוכה 'עלה ויבוא' בברכת המזון ביום ראש-השנה, אם נזכר קודם שהתחיל תיבת 'ברוך' של 'הטוב והמיטיב',

אדמו"ר מהור"י"צ גייע וכן אצל הרבי, שבח-המועדים עמ' 30 בשם התוקע דמעומד אצל הרבי הרה"ח ר' יוסף-מנחם-מענדל טננבוים.

55) גם כשחל בחול, ובכל יו"ט, אסור להכין ליו"ט שני – שריע אדמוה"ז סו"ט תצה וס"י תקי"ג.

56) במקום שיש דגים – משתדלים לראותם. כשאין באר וכדומה, עדיף לדחות אמירת תשליך ליו"ט מודות, כדלהלן. אולם אם לא נראה שגייעו לבאר וכדי בעשיית, או כשחייבים להיות בראש-השנה בתשליך ללא באר – ראה ביכפר חב"ד גיליון 536 עמ' 14 הוראת הרבי להרה"ח ר' יעקב-יהודה הכט ע"ה שבליט ברירה די אפילו בברו פתוח.

52) משויע אדמוה"ז ס"י קכח סני"ח מוכח, שגם המתפלל במניין שאין מנגנים, אומר ירבשיע, עיי"ש.

53) ירשימות' יד עמ' 28. ולכאורה צ"ל היום גם חלק מהפסוקים בפרק של באו"א בתהילים עם רשי"י, כמנהגנו בכל ר"ח. ואף שנמנעים להזכיר ר"ח בראש-השנה, כנפסק בשו"ע אדמוה"ז ס"י תקצ"א ס"ו, הרי אין לימוד זה דבר השווה לכל נפש כמו אמירת ברכינפשי וכיו"ב, שהרי כל אחד לומד פסוק אחר מחבירו.

54) השברים-טרועה' דתקיעות אלו תוקעים בנשימה אחת, כמו בתקיעות דמיושב (כך תקעו באוטבוצק אצל כ"ק

לוח השבוע

קידוש וסעודת יום-טוב – כדאמתול.
תפילת מנחה.

סיום החג:

לשון כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "ואני בהצעת, אשר גם כל אחד ואחד ינהוג כן, לחבר שעות דראש-השנה והתחלת מוצאי ראש-השנה בלימוד החסידות, ובשביל אשר סללו לנו נשיאינו – יומשך גם לנו בכל עניינינו אור החסידות עד למטה מטה. כ"ק אדמו"ר בעצמו (החל משנת תשי"ב) נטל ידיו לסעודה הוא והקהל בכל ראש-השנה לעת ערב, במשך ההתוועדות הורה לנגן ניגונים מכל הנשיאים, ואמר מאמר דא"ח נוסף לשיחות וכו', ובו הזכיר מדברי כל הנשיאים (והחל משנת תשר"מ גם מדברי האריז"ל)⁵⁹.

מוצאי החג:

* "ידוע אשר בלילה – החל מצאת-הכוכבים עד אחרי חצות לילה – אין אומרים תהילים (ובכלל זה – שיעור תהילים החודשי)... לבד מראש-השנה, עשרת-ימי-תשובה, יום-הכיפורים והושענא-רבא"⁵⁹.

* סעודות: ישנו מאמר של אדמו"ר הזקן: "להבין עניין אכילת הדבש עם המוציא בראש-השנה עד אחר הושענא רבא, והעיר על זה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "צריך עיון אם הכוונה רק לסעודות שבת ויום-טוב... וסעודות ערב יום-הכיפורים ומוצאי יום-הכיפורים, או גם בימי השבוע.

* בקריאת-שמע על המיטה הערב, לכאורה יש לומר תחנון גם לפני חצות הלילה"⁶⁰.

הדלקת הנרות לבין הקידוש. ואם אין לה פרי או בגד חדשים – בכל זאת תברך 'שהחיינו'. נוהגים להניח פרי חדש לפני המקדש ובעת ברכת 'שהחיינו' מסתכל בפרי חדש, או שלובש בגד חדש, ואם אין לו – מכל-מקום יברך 'שהחיינו'.

את הפרי החדש אוכלים קודם נטילת ידיים לסעודה. בליובאוויטש נהגו, וכן הקפידו רבותינו נשיאינו, לאכול כזית ולברך ברכה אחרונה (רק על הפרי ולא על היין).

דברים הנאכלים לסימן טוב, הם רק בלילה הראשון.

יום ב' דראש-השנה:

טבילה במקווה. אין טועמים קודם התקיעות. התוקע ילמד את המאמר (כנ"ל אתמול).

תפילת שחרית. בחזרת הש"ץ בשחרית, אחרי פיוט "אתה הוא אלוקינו", אומרים "תעיר ותריע" "מלך ממלט", "מלך זכור... נורא וקדוש". "שמו מפארים... שומרי... שפרו... שבטי... שבותנו... שבח מגדול... כל יושבי... קדוש". "אדר והוד (כל החרוזים בסדר הא"ב)... הללוהו בתקע שופר, כל יושבי... קדוש". "אדון אם מעשים... הן לא יאמין... קדוש", וממשיכים "ובכן ויהי בישורון מלך", מלך עליון...⁵⁷.

רבותינו נשיאינו נהגו להזכיר נשמות בלחש ביום השני⁵⁸, אחר קריאת התורה לפני התקיעות.

סדר תקיעות, תפילת מוסף, סיום התפילה,

להם אב ואם לצאת מביהמ"ד של הרבי. (59) ראה 'אוצרי עמי קמו-קנב.

(59) הוראת הרבי, ספר המנהגים עמ' 20. והיא דלא כדעת הבן-איש-חי שנה אי פרשת פקודי ס"ו, שניתן לקרוא מקרא (בכלל) בלילי שבת ויום-טוב (וצ"ע מקריאת שמוית ע"י רבותינו שהתחילו בה אור ליום ועשיק, כדלעיל הע' 99. וכיוון שהיא הוראה לרבים, לא מסתבר לומר שקראו רק לאחר חצות ולא הזכירו זאת).

(60) ע"פ האמור בישערי המועדים – פסח שני ס"ו ע, שבמוצאי ש"ק א"א תחנון (רק) בגלל העניין של ימלוה מלכה, וביו"ט (רק) מפני שהוא אסרו חג.

(57) 'אוצרי עמי צח. אגב, מסיבה טכנית (כתוצאה ממה שהורגלו שהן הציבור והן הש"ץ אומרים הכל), מורגל בקהילות האשכנזיות (וגם בין אנ"ש) באמירת הפיוטים, לקשר את חציו השני של כל חרוז עם חציו הראשון של החרוז הבא, וזאת כמובן בניגוד למשמעות הפיוט (ע"י בזה בקובץ 'בית אהרן וישראל' גיליון קט, עמ' קלג), וק"ו בפיוט זה האחרון, שיש להזיהר שלא לבוא לידי חירוף ח"ו באמירת: "לעדי עד – מלך אביון".

(58) התוועדות תשמ"ג ח"א עמ' 56, ומסיים שאינה הוראה לרבים, אלא כל אחד יחליט בעצמו כיצד להתנהג בזה, ע"כ. וכיוון שאומרים זאת בלחש, לא נהגו אלה שיש

לוח השבוע

סיום הסליחות אומרים 'שומר ישראל', 'מתרצה ברחמים', 'אבינו מלכנו' הארוך (ואומרים בו 'חדש עלינו' 'כתבנו', כבכל עשי"ת), 'ואנחנו לא נדע', וחצי קדיש.

בכל עשרת ימי תשובה אומרים 'אבינו מלכנו' הארוך בשחרית ובמנחה אחר נפילת אפים, קודם 'ואנחנו לא נדע'.

מוציאים ספר-תורה וקוראים "ויחל משה" לשלושה קרואים, גם אם יש רק שלושה מתענים⁶¹.

מי שאינו מתענה לא יקראוהו לתורה. ואם קראוהו לתורה וצר לו להודיע שאינו מתענה מפני חילול השם – יעלה.

את הפסוקים "שוב מחרון אפך", "ה' ה' אל רחום", "וסלחת לעווננו" – אומר הציבור בקול רם ואחריהם אומרם הקורא בתורה. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, כשעלה לתורה, התחיל לאומרם עם הציבור, וסיימם עם הבעל-קורא.

פרשת היום בתנ"ך – מלכים-ב כה, ככ-כו. ירמיה מ,ז עד ס"פ מא.

צדקה:

בימי התעניות נוהגים לתת לצדקה לפני תפילת מנחה 'אגרא דתעניתא', ויש נותנים לפי עלות הסעודות שהיו אוכלים היום.

תפילת מנחה:

בתפילת מנחה מוציאים ספר-תורה וקוראים "ויחל" כבתפילת שחרית, והשלישי הוא המפטיר. אין אומרים חצי קדיש אחר קריאת התורה. מגביהים וגוללים את ספר-התורה.

הפטרה: "דרשו ה' בהימצאו" (ישעיה נה,ו – נו,ח). לאחר אמירת הפטרה אומר שלוש ברכות עד מגן דוד. יהללו, חצי קדיש, שמונה עשרה, ואומרים עננו בברכת "שומע תפילה",

* לעניין עריכת נישואין בעשרת ימי תשובה, הנה בזמנו הזכיר ועורך הרבי לקיים "מנהג ישראל שאין נושאים נשים בעשי"ת"⁶¹, אבל לאחר שזירזו הרבי לקיים נישואין "בהקדם הכי אפשרי"⁶², גם בתאריכים שלא נהגו אצלנו, מסתבר שאין מקום להקפיד על זה.

* בעניין סיוע לצורכי החגים – אף-על-פי שנתנו כבר לכבוד ראש-השנה, יש לבדוק שוב לאחריו, שמא כעת (לאחר שנתעלה בראש-השנה) עומד יהודי – בדרגתו עתה – במצב של "אין נכון לו", ולהשלים את כל החסר לו לצורכי החגים בימים הבאים.

* בעשרת-ימי-תשובה אין אומרים סליחות, מלבד בצום גדליה שהוא תענית-ציבור⁶³.

יום חמישי

ג' בתשרי – צום גדליה

עלות השחר באזור המרכז לדעה המקדימה – 4:39.

בתפילת שחרית אומר הש"ץ "עננו" בברכה בפני עצמה, בין ברכת "גואל ישראל" ל"רפאנו", גם אם התפללו רק שלושה מתענים. אם אין כנ"ל – אומר הש"ץ "עננו" בתוך ברכת "שומע תפילה".

מי שאינו מתענה אינו נעשה ש"ץ, ואם נעשה ש"ץ אומר "עננו" בברכת "שומע תפילה" כיחיד בתפילת מנחה.

אומרים תחנון, נפילת-אפיים, 'והוא רחום' עד (לפני) 'שומר ישראל'. אחר-כך – אמירת סליחות. מתחילים "דרשו ה' בהימצאו"⁶³, ומדלגים 'אשמנו' ו"ויאמר דוד אל גד". בפיוט 'הוריתי' נהג הרבי לחזור את כל ה'פזמון' בין כל בית ובית, וכמובן גם בסיום הפיוט. לאחר

ח"יב עמ' 367 (=ה"ש תשי"ח ח"א עמ' 351) מכ"ק אדמו"ר מהור"י"צ בשם הצמח צדק, לפי שיעד כאן (עד ר"ה) – מצות אמירה, ומכאן ואילך – מצות עשייה.

63*) למרות שמהרשימה שבספר-המנהגים משמע שיש להתחיל "כי על רחמך", הרי למעשה כשהתפלל לפני התיבה הרה"ח ר' שניאור-זלמן דוכמן ע"ה במניין של הרבי התחיל כנ"ל. ואף מצד העניין אין מקום להתחיל בתיבת

61) אג"ק ח"ט עמ' רה (ממטה אפרים ס"י תרב ס"ה, קיצור שו"ע ס"י קל ס"ד) ומבאר שם שזה נעשה כדי לקיים אח"כ את המצה מן המובחר.

62) שערי הלי ומנהג ח"ה ר"ס קנח (ועד"ו ביצדיק למלך' ח"ז עמ' 227. 'התקשרות' גיליון קסא עמ' 18). וראה שו"ת יחוה דעת ח"א ס"י מה.

63) ספר-המנהגים עמ' 58. והטעם ביהתועודיות' תשי"ח

לוח השבוע

והש"ץ ככתפילת שחרית. אחרי חזרת הש"ץ – תחנון, אבינו מלכנו הארוך, קדיש לתקבל, לדוד ה' אורי, עלינו, קדיש יתום, אל תירא, אך צדיקים.

הרבי חידש את המנהג הישן (שמקורו במשנה) לומר "דברי כיבושין" אחרי מנחה דתענית-ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהלים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא-בזה] אי אפשר לפעול זאת – על-כל פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא בעי' – ובפרט עניינים הקשורים

יום שישי, ד' בתשרי

לפי הנהגת רבותינו נשיאי חב"ד, מעבירים את הסדרה שמו"ת אור ליום שישי פרשה או שתיים (דהיינו עד שני או שלישי), ובערב-שבת אחר חצות מתחילים שוב מההתחלה ומעבירים את כל הסדרה עם ההפטרה. בשבת בבוקר לפני התפילה מעבירים שוב משיעי עד גמירא⁶⁵.

וראה סיי תקס"ה ס"א-ב ובאחרונים).
65 לקוטי-שיחות כרך כ' עמ' 352, ושי"ן. וחבל שככל הידוע, טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה בדברי הרבי בווידיאו במקום שאפשר).
66 היום-יום, ד טבת. לא נעתק בסי המנהגים (עמ' 25), אבל ראה באג"ק סוף כרך ח"י.

"כ"י שהיא נתינת-טעם על מה שנאמר תחילה.
64 ספר-המנהגים עמ' 45. אג"ק חט"ז עמ' שיג. לוח כולל-חבי"ד תענית אסתר, מהערות הרבי ללוח תשט"ז.
שי"ץ ששכח יענני: נזכר לפני השם של חתימת רפאנו – חוזר ליענני, ואח"כ אומר שוב ירפאנו. נזכר אח"כ – אומרה בשית וחותם העונה בעת צרה ושומע תפילה. נזכר אח"כ – אומרה ברכה בפ"ע אחרי ימים שלום (לוח כולל חבי"ד,

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו